

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А.С. МАКАРЕНКА

НН ІНСТИТУТ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ

Кафедра образотворчого мистецтва та дизайну

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

директор навчально-наукового
інституту культури і мистецтв
проф. Олена УСТИМЕНКО-КОСОРІЧ

_____ 2024 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПЛАСТАНАТОМІЯ**

Галузь знань: **02 Культура і мистецтво**

Спеціальність: **023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація**

Освітня-програма: **Образотворче мистецтво. Станковий живопис**

Мова навчання: **українська**

Погоджено науково-методичною
комісією НН інституту культури і
мистецтв

«30» серпня 2024 р.

Голова Олександр РУДЕНКО

Суми

Розробник:

Никифоров А.М., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри образотворчого мистецтва та дизайну

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри

Образотворчого мистецтва та дизайну

Протокол № 1 від «26» серпня 2024 р.

В.о. завідувача кафедри образотворчого мистецтва та дизайну
кандидат мистецтвознавства, доцент Наталя КОХАН

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма	Заочна форма
Кількість кредитів – 6	Бакалавр	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
2-3-й,		2,3	
Семестр			
3, 4, 5, 6-й		3-6	
Лекції			
год.		год.	
Практичні, семінарські			
34/32год.		год.	
Самостійна робота			
54/56 год.		год.	
Консультації:			
4 год.		год.	
Вид контролю: залік, екзамен			
Загальна кількість годин - 180			

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Вивчення курсу «Пластанатомія» передбачає засвоєння студентами спеціальності 023-образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація знань з пластичної анатомії для художників задля достовірного і правдоподібного зображення образу людини на площині паперу і в пластичних тривимірних виробах. Вивчення програмного матеріалу даної дисципліни, як і інших спеціальних дисциплін, сприяє оволодінню загальними та фаховими компетенціями відповідно до освітньо-професійної програми «Образотворче мистецтво».

2. Передумови для вивчення дисципліни

Дисципліна «Пластанатомія» викладається студентам ОР Бакалавр і вимагає елементарних знань (в об'ємі шкільного курсу) з основ образотворчої грамоти в галузі образотворчого мистецтва, володіння основами образотворчості. Передумовою вивчення дисципліни передбачається наявність базових знань з предметів «Композиція», «Рисунок», «Скульптура».

3. Результати навчання за дисципліною

Курс передбачає узагальнення знань про особливості пропорційних співвідношень частин людського тіла у зображенні постатей жіночої, чоловічої та дитячої фігур на площині аркуша паперу і в пластичному мистецтві скульптури, поглиблене вивчення термінології та професійного понятійного апарату в галузі пластичної анатомії для художників. Забезпечує розширення кола знань про особливості будови людської постаті для вдосконалення навичок створення власних творчих робіт із зображенням людських образів.

Знання: особливостей пропорційних співвідношень у зображенні людської постаті	ПРН 2	Виявляти сучасні знання і розуміння пластичної анатомії для художників, застосовувати набуті знання основних принципів зображення людини в практичній творчій роботі.
Уміння: професійно грамотно організовувати послідовність виконання творчого задуму із правдоподібним зображенням людських образів.		

Комунікація: володіння основами професійної мовленнєвої культури при навчанні пластичної анатомії		
Знання: пропорційних співвідношень у зображенні людини Уміння: застосувати набуті знання, вміння і навички при виконанні творчих завдань; Комунікація: пояснювати фахівцям і не фахівцям основні закономірності пластичної анатомії для художників.	ПРН 10	Володіти основами наукового дослідження для вивчення основ пластичної анатомії людини
Знання: закономірностей зображення людини і прийомів використання їх у мистецьких творах. Уміння: планувати процес послідовного зображення анатомічної побудови людського тіла у малюнку чи виробі; дотримуватися правил техніки безпеки праці при використанні різних матеріалів, вимоги до гігієни праці. Комунікація: здатний до ефективної комунікації в процесі навчання образотворчого мистецтва в галузі пластичної анатомії	ПРН 13	Планувати професійну діяльність у сфері образотворчого мистецтва відповідно до потреб опанування зображення пластанатомії людини для створення професійних станкових картин
Знання: запитів суспільства на дотримання достовірності у зображенні людини в мистецьких творах і прийомів втілення їх у власному виробі. Уміння: використовувати власну образно-асоціативну, стилістичну та пластичну мову в правдоподібному зображенні людини в практично-творчій роботі; дотримуватися правил техніки безпеки праці при використанні різних матеріалів,	ПРН 15	Володіти фаховою термінологією
Знання: вітчизняних і світових сучасних тенденцій у передачі пропорційних співвідношень у зображенні людини. Уміння: здатність ефективно застосовувати сучасні художні матеріали та володіти особливостями роботи з різними графічними і пластичними матеріалами для грамотного зображення людини у художній діяльності	ПРН 18	Формувати екологічну свідомість і культуру особистості, генерувати авторські інноваційні пошуки в практику сучасного мистецтва з використанням знання пластичної анатомії

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
А 90-100 балів Відмінно	студент на високому рівні демонструє глибоке і повне опанування матеріалу і виявлення відповідних умінь і навичок, вдало застосовує отриманні теоретичні знання при виконанні практичних творчих завдань, доречно і з розумінням користується понятійно-термінологічним апаратом
В 82-89 Добре	студент виявляє повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками, допускає незначні помилки у послідовності практичної роботи над виконанням практичного завдання, добре володіє понятійно-термінологічним апаратом;

С 74-81 Добре	студент на достатньому рівні володіє теоретичним матеріалом, проте не завжди вдало оперує понятійно-термінологічним апаратом; демонструє достатні навички та уміння, але в наявності простежуються недоліки при зображенні анатомії людини
Д 64-73 Задовільно	студент не досконало володіє теоретичним матеріалом та виявляє неповне володіння понятійно-термінологічним апаратом; помітне порушення послідовності при виконанні практичних завдань, наполегливості, практичні творчі роботи виконані неохайно, недбало з порушенням пропорцій анатомії людини;
Е 60-63 Задовільно	студент у цілому обізнаний з теоретичним матеріалом та понятійно-термінологічним апаратом; явні відсутність системності, наполегливості, старанності у вивченні завдань та результативності підготовки; демонструє неповне опанування програмного матеріалу, але достатне для практичної діяльності за професією, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання;
FX 35-59 Незадовільно	студент демонструє недбалість індивідуальної підготовки, постійне невиконання практичних завдань, відсутність самостійної роботи та інтересу до предмету, що вивчається; виявляє нерозвинуте образно-творче мислення, обмежені образотворчі здібності і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з пластичної анатомії людини;
F 0-35 Незадовільно	Студент виявляє повне нехтування індивідуальної підготовки, невиконання практичних завдань, відсутність самостійної роботи та інтересу до предмету, що вивчається; демонструє неможливість продовжити навчання без додаткових знань з пластичної анатомії людини.

Розподіл балів, які отримують студенти у 4 сем.

Поточний контроль								Разом	Загальна сума
РОЗДІЛ 1		РОЗДІЛ 2		РОЗДІЛ 3		РОЗДІЛ 4			
T1.1	T1.2	T2.1	T2.2	T3.1	T3.2	T4.1	T4.2	60	100
10	5	10	5	10	5	10	5		
								40	
Контроль самостійної роботи									
5	5	5	5	5	5	5	5		

Розподіл балів, які отримують студенти у 6 сем.

Поточний контроль				Разом	Сума	Підс. (екз.)	Заг. сума
РОЗДІЛ 5		РОЗДІЛ 6					
T.5.1.	T.5.2	T.6.1	T.6.2	50	75	25	100
10	15	10	15				
Контроль самостійної роботи				25			
5	7	5	8				

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	Відмінно
82 - 89	B	Добре
74 - 81	C	

64 - 73	D	Задовільно
60 - 63	E	
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: усне та письмове опитування, презентації результатів виконаних практичних завдань, підготовка доповідей за темами, складання тестів, поточне оцінювання практичних та самостійних завдань, а також заліку та екзамену.

6. Програма навчальної дисципліни

- РОЗДІЛ 1. Особливості будови черепа людини
 РОЗДІЛ 2. Особливості анатомічної будови торсу людини
 РОЗДІЛ 3. Пластична анатомія статичної постаті людини
 РОЗДІЛ 4. Пластична анатомія постаті людини в динаміці
 РОЗДІЛ 5. Анатомічні особливості частин людського тіла
 РОЗДІЛ 6. Анатомічні особливості постаті людини в русі

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

- РОЗДІЛ 1.** Особливості будови черепа людини
 Тема 1.1. Замальовки черепа людини
 Тема 1.2. Ліплення черепа людини
РОЗДІЛ 2. Особливості анатомічної будови торсу людини
 Тема 2.1. Особливості анатомії сидячої фігури у фронтальному положенні
 Тема 2.2. Особливості анатомії сидячої фігури зі спини
РОЗДІЛ 3. Пластична анатомія статичної постаті людини
 Тема 3.1. Сидяча фігура в статичній позі
 Тема 3.2. Стояча постать в статичній позі
РОЗДІЛ 4. Пластична анатомія постаті людини в динаміці
 Тема 4.1. Сидяча фігура в динамічній позі
 Тема 4.2. Стояча постать в динамічному повороті
РОЗДІЛ 5. Анатомічні особливості частин людського тіла
 Тема 5.1. Замальовки торсу людини
 Тема 5.2. Замальовки кінцівок людини
РОЗДІЛ 6. Анатомічні особливості постаті людини в русі
 Тема 6.1. Замальовки постаті людини з опорою на одну ногу
 Тема 6.2. Замальовки постаті людини в русі

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	У тому числі				Усього	у тому числі			
		Лекції	Практ.	Конс.	Самос. роб.		Лекції	Практ.	Конс.	Самос. роб.
РОЗДІЛ 1. Особливості будови черепа людини										
Тема 1.1. Замальовки черепа людини	10		4		6					
Тема 1.2. Ліплення черепа людини	12		4		8					
РОЗДІЛ 2. Особливості анатомічної будови торсу людини										
Тема 2.1. Особливості анатомії сидячої	10		4		6					

фігури у фронтальному положенні									
Тема 2.2. Особливості анатомії сидячої фігури зі спини	14		4	2	8				
РОЗДІЛ 3. Пластична анатомія статичної постаті людини									
Тема 3.1. Сидяча фігура в статичній позі	20		8		12				
Тема 3.2. Стояча постать в статичній позі	24		10		14				
РОЗДІЛ 4. Пластична анатомія постаті людини в динаміці									
Тема 4.1. Сидяча фігура в динамічній позі	20		8		12				
Тема 4.2. Стояча постать в динамічному повороті	22		10		12				
РОЗДІЛ 5. Анатомічні особливості частин людського тіла									
Тема 5.1. Замальовки торсу людини	20		4		6				
Тема 5.2. Замальовки кінцівок людини	22		4		6				
РОЗДІЛ 6. Анатомічні особливості постаті людини в русі									
Тема 6.1. Замальовки постаті людини з опорою на одну ногу	10		4		6				
Тема 6.2. Замальовки постаті людини в русі	14		4	2	8				
Разом	180		66	4	110				

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
РОЗДІЛ 1. Особливості будови черепа людини			
1.1	Замальовки черепа людини		
1	Робота з аналогами	1	
2	Виявлення пропорцій	1	
3	деталізація	1	
4	узагальнення	1	
1.2	Ліплення черепа людини		
1	Робота з аналогами	1	
2	Виявлення пропорцій	1	
3	деталізація	1	
4	узагальнення	1	
РОЗДІЛ 2. Особливості анатомічної будови торсу людини			
2.1.	Особливості анатомії сидячої фігури у фронтальному положенні		
1	Робота з аналогами	1	
2	Виявлення пропорцій	1	
3	деталізація	1	
4	узагальнення	1	
2.2	Особливості анатомії сидячої фігури зі спини		
1	Робота з аналогами	1	
2	Виявлення пропорцій	1	
3	деталізація	1	
4	узагальнення	1	

РОЗДІЛ 3. Пластична анатомія статичної постаті людини			
3.1	Сидяча фігура в статичні позі		
1	Робота з аналогами	2	
2	Виявлення пропорцій	2	
3	деталізація	2	
4	узагальнення	2	
3.2	Стояча постать в статичні позі		
1	Робота з аналогами	2	
2	Виявлення пропорцій	2	
3	деталізація	2	
4	узагальнення	2	
5	Оформлення роботи	2	
РОЗДІЛ 4. Пластична анатомія постаті людини в динаміці			
4.1.	Сидяча фігура в динамічній позі		
1	Робота з аналогами	2	
2	Виявлення пропорцій	2	
3	деталізація	2	
4	узагальнення	2	
4.2	Стояча фігура в динамічному повороті	10	
1	Робота з аналогами	2	
2	Виявлення пропорцій	2	
3	деталізація	2	
4	узагальнення	2	
5	Оформлення роботи	2	
РОЗДІЛ 5. Анатомічні особливості частин людського тіла			
5.1	Замальовки торсу людини		
1	Робота з аналогами	1	
2	Виявлення пропорцій	1	
3	деталізація	1	
4	узагальнення	1	
5.2	Замальовки кінцівок людини		
1	Робота з аналогами	1	
2	Виявлення пропорцій	1	
3	деталізація	1	
4	узагальнення	1	
РОЗДІЛ 6. Анатомічні особливості постаті людини в русі			
6.1.	Замальовки постаті людини з опорою на одну ногу		
1	Робота з аналогами	1	
2	Виявлення пропорцій	1	
3	деталізація	1	
4	узагальнення	1	
6.2	Замальовки постаті людини в русі		
1	Робота з аналогами	1	
2	Виявлення пропорцій	1	
3	деталізація	1	
4	узагальнення	1	
	Разом	66	

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
РОЗДІЛ 1. Особливості будови черепа людини			
1.1	Замальовки черепа людини		
1	Робота з відповідними джерелами	3	
1	Замальовки черепа людини	3	
1.2	Ліплення черепа людини		
1	Виявлення пропорцій	4	
2	деталізація	2	
3	узагальнення	2	
РОЗДІЛ 2. Особливості анатомічної будови торсу людини			
2.1.	Особливості анатомії сидячої фігури у фронтальному положенні		
1	Робота з відповідними джерелами	3	
2	Замальовки	3	
2.2	Особливості анатомії сидячої фігури зі спини		
1	Робота з аналогами	4	
2	Замальовки	2	
3	Начерки	2	
РОЗДІЛ 3. Пластична анатомія статичної постаті людини			
3.1	Сидяча фігура в статичній позі		
1	замальовки	6	
2	начерки	6	
3.2	Стояча постать в статичній позі		
1	замальовки	3	
2	начерки	3	
РОЗДІЛ 4. Пластична анатомія постаті людини в динаміці			
4.1.	Сидяча фігура в динамічній позі		
1	замальовки	6	
2	начерки	6	
4.2	Стояча фігура в динамічному повороті		
1	робота з відповідною літературою	4	
2	начерки	4	
3	замальовки	6	
РОЗДІЛ 5. Анатомічні особливості частин людського тіла			
5.1	Замальовки торсу людини		
1	замальовки на виявлення пропорцій	3	
2	начерки	3	
5.2	Замальовки кінцівок людини		
1	Визначити центральні осі голови, шиї, тулуба в зображенні фігури	2	
2	Замальовки верхніх кінцівок	2	
3	Замальовки нижніх кінцівок	2	
РОЗДІЛ 6. Анатомічні особливості постаті людини в русі			
6.1.	Замальовки постаті людини з опорою на одну ногу		
1	Замальовки на виявлення характерних особливостей фігури	3	
2	замальовки на виявлення пропорцій	3	

6.2	Замальовки постаті людини в русі		
1	робота з відповідною літературою	2	
2	Замальовки на виявлення характерних особливостей фігури	2	
3	замальовки на виявлення пропорцій	2	
Разом		110	

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Андрейканіч А. І. Курс пластичної анатомії для художників. Чернівці: Видавництво «Букрек», 2010. 210 с.
2. Валецька Р. Пластична анатомія. Волинь: Волинська обласна друкарня. 2008. 224 с.
3. Головацький А. С. Анатомія людини: підручник : у 3 т. Т.1. Вінниця : Нова Книга, 2013. 368 с.
4. Джахірул А. Анатомія для художників: Наочний посібник із зображення людського тіла. Київ: ArtHuss, 2022. 304 с.
5. Коляденко Г. І. Анатомія людини. Київ: Либідь, 2007. 384 с.
6. Рибін С.В., Бобін В.В., Калашнікова С.М., Куліш А.С. Пластична анатомія. 2007. 157 с.
7. Vammes Gottfried. Sehenund Verstehen.1985. 240 s.
8. Копач О. О. Скульптура. Ліплення тварин : [урок образотворчого мистецтва]. Все для вчителя. 2011. № 10/11. С. 95–96.
9. Корпанюк С. М. Скульптура. Українська народна іграшка. Традиції та сучасність : курс «Образотворче мистецтво» : 5 кл. Мистецтво в школі. Музика. Образотворче мистецтво. Художня культура. 2011. № 3. С. 9–12.
10. Красноголовець О.С. Основи скульптури: навч. посібник. Київ: Знання. 2008. 72 с.
11. Лупій С. Скульптура. Особливості художньо-образної мови. АРТКЛАС. 2010. № 1. С. 54–62.
12. Шмельова Т. В. Мистецтво скульптури: навчально-методичний посібник. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2018. 201 с.
13. Шмельова Т. Мистецтво скульптури: навч.-метод. посіб. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2018. 201 с.
14. Якименко Л. Агхахова Н., Кунець М. Типова навчальна програма з навчальної дисципліни «Скульптура» середнього (базового) підрівня, 2021. Київ, 13 с.
15. Янко Н. Монументальна скульптура другої половини ХІХ – початку ХХ ст. Матеріали до українського мистецтвознавства. Київ : ІМФЕ ім. М. Т. Рильського, 2003. Вип. 2. С. 267–270.
16. Яцуненко А. А. Пластика. Види рельєфів: основи ліплення. Львів: ЗУКЦ, 2012. 80 с.

Допоміжні:

17. Малежик Ю.М. Формування дизайнерського мислення у студентів мистецьких спеціальностей на заняттях з курсу «Формоутворення». Наукові записки. Ред. кол.: В.Ф. Черкасов, В.В. Радул, Н.С. Савченко та ін. Вип. 143. Серія: Педагогічні науки. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В.Винниченка, 2016. С. 128-132.
18. Мельник В. М. Анімалістична скульптура на уроках образотворчого мистецтва. Початкова школа. 1996. № 4. С. 26–27.
19. Михайленко В.Є., Яковлев М.І. Основи композиції та тримірного формоутворення. Харків, 2003.
20. Протас М. О. Українська скульптура доби незалежності : проблеми й можливості подолання кризових явищ. Матеріали до українського мистецтвознавства. Київ : ІМФЕ ім. М.Т. Рильського, 2003. Вип. 2. С. 243–247.
21. Туманов І. М. Рисунок, живопис, скульптура: навчальний посібник. Львів: Аверс, 2010. 496 с.

Інформаційні ресурси:

<http://www.nbu.gov.ua/> – Національна бібліотека імені І. В. Вернадського.

<http://www.dnpg.gov.ua/> – Державна науково-педагогічна бібліотека України.

<http://lib.npu.edu.ua/> – Наукова бібліотека імені М. П. Драгоманова.

http://www.anatomy.tj/bones_head.php – **Анатомічний атлас**

<http://uainfo.org/blognews/1431201093-gipernaturalist-chelovecheskogo-tela-neobychnye-skulptury.html> – **Гіперреалізм**

**9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення,
використання яких передбачає навчальна дисципліна**

Програма курсу реалізується за наявності навчально-методичного та наочно-ілюстративного матеріалів (навчальних та навчально-методичних посібників, конспектів лекцій, методичних матеріалів, наукової та науково-публіцистичної літератури, альбомів, репродукцій). Активно задіяною є можливість доступу до електронних ресурсів за допомогою комп'ютера, ноутбука, а також залучення достатньої кількості наочних матеріалів (схем, таблиць, демонстраційного матеріалу, матеріали та обладнання, що застосовуються для викладання дисциплін образотворчого спрямування з методичного фонду).

Використання наочних методів навчання передбачає відвідування музеїв художнього профілю, галерей та виставок творів образотворчого мистецтва, участь у культурно-освітніх заходах (наукових конференціях, майстер-класах, мистецьких фестивалях, конкурсах творчих робіт) тощо